

Isteppet

Midt i Beringstredet ligger to klippeøyene, av eskimoene kjent som Emakleene og Ingaleene. Den ene er russisk, den andre amerikansk. I juli 1994 seilte jeg inn mellom dem og ankret opp.

Tåken hang tett. Termometeret viste åtte grader. På toppen av øyene lå det snø. Jeg frøs så smått.

Strømmen gikk stri. Men heldigvis, det blåste ikke mye.

Tusenvis av skrikende sjøfugl sirklet over våre hoder. Nå og da så vi et prust og en krummet hvalrygg bryte overflaten.

Sammen med mine kamerater Paul Knutsen og Tor Lindseth kom jeg til dette skillet mellom kontinenter etter en lang og hard seilas. Selv hadde jeg startet i Singapore fem måneder tidligere. Paul og Tor mønstret på i Japan.

Vi fulgte en rute som tok oss langs Stillehavskysten av Sibir og over Beringhavet.

Andektig stod jeg ved roret og styrte den syvogtredve fot store seilbåten inn i stredet mellom Asia og Amerika, mellom Russland og USA, mellom Sibir og Alaska. Mot nord lå Tsjuktsjahavet og Polhavet, i syd Beringhavet og Stillehavet.

Da jeg forlot Norge i 1987, kalte jeg båten min *Northern Quest*. Jeg hadde seilt nesten 60000 nautiske mil siden den gang, like langt som to ganger rundt jorden. Her, mellom Big og Little Diomedé som

øyene i Beringstredet heter på engelsk, følte jeg om-sider at båten levde opp til sitt navn.

Sundet er knapt to kilometer bredt. Eskimoene som holdt til på Diomedene, pleide ofte å besøke hverandre, om sommeren i båter laget av hvalros-skinn, om vinteren til fots når isen la seg. Sånn hadde det vært i uminnelig tid, til isteppeet, som eskimoene kalte det, senket seg en dag i 1948.

I Europa snakket de om jernteppet, for også der hadde den kalde krigen begynt: Kuppet i Tsjekko-slovakia, Berlinblokaden, og Einar Gerhardsen som i talen på Kråkerøy manet til kamp mot norske kom-munister.

Nå var den kalde krigen over, men ennå ikke mellom øyene i Beringstredet. Alt i begynnelsen av 1950-årene hadde russerne tvangsevakuert eskimo-ene som bodde på Big Diomede og innsatt soldater i stedet. Soldatene patruljerte ennå, og den urgamle ferdsel mellom øyene var fortsatt stengt. Isteppeet hadde ikke smeltet.

Det er mange grunner til at jeg etter lang tids nølen bestemte meg for å seile til Sibir, Beringstredet og til slutt Alaska. Jeg ville til Russland, som jeg aldri hadde sett før. Jeg ville tilbake til Alaska, der jeg allerede hadde overvintret med båten en gang (1989-90). Og jeg ville til Sibir.

Dessuten drives jeg nok av det fändenivoldske iblant, og noe mer fändenivoldsk enn en seilas til disse øde, forblåste egne kunne jeg ikke tenke meg.

Kanskje var det mens jeg lå i Alaska den vinteren, tanken om å seile til Sibir slo meg første gang. I mørke kvelder hendte det jeg studerte det britiske admira-litets seilingsanvisninger for Beringhavet, og ble jeg

riktig sugen, tok jeg fram kartet over Beringstredet også. Men vinteren i den lille havnebyen Seward var lang og kald, og da vårsola endelig rant, hadde jeg for lengst bestemt meg for å dra tilbake til tropiske farvann. Dessuten var det i 1990 fortsatt kronglete for utlendinger å reise til Russland, og særlig til de militært følsomme områdene langs Stillehavet og Beringhavet.

Men i 1994 var situasjonen annerledes. Sovjetunionen hadde opphørt å eksistere tre år tidligere, og kommunistenes tid var ute. Russland ønsket på nytt å bevege seg blant verdens dannede nasjoner, og et tegn på at de nye herrer i Kreml mente alvor, var åpnere grenser.

Bortsett fra at denne nye situasjonen ville gjøre en seilas til Sibir mulig, var det åpenheten i seg selv som lokket. Selv om det fortsatt var forbudt å bevege seg over sundet mellom Little og Big Diomede, hadde reisende siden glasnost kunnet krysse Beringstredet for første gang på førti år. Jeg ville se hva som skjedde nå som denne frosne grense mellom russere og amerikanere langsomt smeltet, når det politiske lokket forsvant. I Europa har vi lett for å glemme at avstanden over Beringstredet ikke er større enn at russere og amerikanere kan spytte på hverandre. I denne delen av verden er de nære, geografiske naboer.

Vi er vant til å tenke på Beringstredet som et skille mellom to verdener, den russiske og den amerikanske, men for urbefolkningene på begge sider har vannveien i årtusener vært et bindeledd. Med sin kalde krig brøt stormaktene dette samkvemmet, og hvordan påvirket det deres måte å leve på?

Men Beringstredet er mer enn bare et frontavsnitt fra den kalde krigens dager, og mer enn et teater for studier av kulturer i endring. For den seilende er streddet spekket med sjøfartshistorie av det mest dramatiske og spennende slag.

Hit kom kosakken Simon Desjnjev i 1648, og han var den første som seilte gjennom Beringstredet, selv om den danskrussiske Vitus Bering fikk æren da han gjorde det samme åtti år senere. Her drog svensken Adolf Erik Nordenskiöld forbi i 1879, etter at han som den første seilte gjennom Nordostpassasjen. I 1906 førte Roald Amundsen *Gjøa* gjennom Beringstredet etter å ha erobret Nordvestpassasjen og klarte således det sjøfarende hadde drømt om i tre hundre år.

Roald Amundsen kom denne veien i 1920 også, etter den glemte og mislykkede *Maud*-ekspedisjonen. I et forsøk på å nå Nordpolen ville han som Fridtjof Nansen la seg drive med seilskuta *Maud* over Polhavet. Men han kom seg aldri inn i isen, og til slutt reiste han fra båt og mannskap.

Under denne ekspedisjonen mistet Amundsen på uforklarlig vis to mann i isen. En av dem het Paul Knutsen. Han var onkel til Paul som seilte om bord hos meg.

Paul hadde lenge vært opptatt av skjebnen til sin fars bror. Onkelen kom aldri til Beringstredet. Nå skulle Paul oppleve det han ikke fikk se. Onkelens saga skulle skrives til ende.

Å seile til Sibir var en voldsom beslutning. *Northern Quest* lå i Singapore, og jeg hadde gjort alle forberedelser til seilas mot Madagaskar og Sør-Afrika. I fem

år hadde jeg seilt høyt og lavt i Stillehavet, og flere ganger hadde jeg bestemt meg for å dra videre og fullføre jordomseilingen jeg hadde lagt ut på. Aldri hadde jeg vært nærmere enn nå: Kom jeg meg først ut i Det indiske Hav, ville jeg være på vei hjem.

Men enda en gang snudde jeg.

Jeg følte ingen ro under skjortebrystet den dagen jeg satte seil med kurs for Sibir. Jeg syntes oppgaven jeg hadde satt meg grenset mot det fornuftige. Men den grensen hadde jeg flyttet før, så hvorfor ikke igjen?

Fra Beringstredet fortsatte vi det korte stykket opp til Polarsirkelen. Der, i temperaturer ned mot null, snudde vi. Vi hadde nådd vårt nordligste punkt.

Som sist jeg var i Alaska, la jeg båten i vinterhavn i Seward litt syd for Anchorage. Senere bodde jeg i en hytte ved Banner Creek på tundraen nord for Nome. Med vinterstormene fra Beringhavet piskende forbi, begynte jeg å skrive denne boken.

Den uendelige omskiftelighet i en seilers tilværelse

Veggene i det store rommet var hvite, og i taket hang lyse kroner av messing. Ute på gulvet i marmor stod et flygel. Jeg satt i en kostbar sofa trukket med gul silke, og for mine føtter lå et persisk teppe. Jeg drakk gin og tonic og forsøkte å se ubesværet ut.

De siste dagene hadde ikke vært gode. Båten lå på slipp ute i Tuas, og nyhetene kunne ikke bli verre: *Northern Quest* hadde fått plastpest.

Pianisten kom og spilte Chopin. Jeg lukket øynene. Plastpest. Stålbåter rustet, trebåter råtner, og glassfiberbåter får plastpest.

Jeg så det med det samme båten kom ut av vannet: Gelcoaten på undervannsskroget var befestet med små blærer. Det var som om båten hadde fått kopper.

Årene i det varme, tropiske vannet hadde tæret. Jeg har møtt mange seilere med lang fartstid i tropene. Selv om de færreste liker å innrømme det, har ingen kunnet si at de ikke har hatt plastpest. Nå var det altså min tur.

Jeg burde vært forberedt, men var det ikke. Jeg forbannet alt og alle.

Gi meg en storm, la meg drive i endeløs vindstille, la seilene revne, la motoren stå. Men plastpest? Det lyder som en dødsdom.

Ute på slippet druknet jeg i dritt og møkk, og det støyet fra tusen maskiner. Jeg lengtet tilbake til sjøen, men i stedet svettet jeg rundt i drepende, støvete

varme. Jeg gruet meg til natten, for da angrep skyer av moskitoer i den fuktige, stillestående luften.

Jeg hadde ikke tenkt å bli lenge i Singapore. Ingen blir lenge i denne byen uten at de må, hadde jeg hørt, og det underskriver jeg gjerne på. Jeg skulle bare slippsette båten og stoffe den før jeg seilte videre.

Men nå satt jeg i Writer's Bar på Raffle's Hotel og hørte på pianisten som spilte Chopin. Å reparere *Northern Quest* ville ta tid og koste mange penger. Det var nyttårsaften, og kledd i hvitt hadde jeg flyktet fra moskitoenes bitt for å menge meg med sosieteten på et av de mest berømte hotellene fra det britiske imperiums dager.

Jeg skulle kanskje ha bestilt en Singapore Sling siden det var her denne cocktailen så dagens lys i 1920-årene en gang. Men jeg liker ikke sånt kliss. Dessuten ville gin og tonic, britenes tropiske urdrink, lettere bringe meg i den koloniale stemning jeg et øyeblikk søkte.

Somerset Maugham besøkte denne baren når han var i Singapore. Det gjorde Joseph Conrad også. Men i dag går ikke lenger store forfattere hit. Writer's Bar er en turistfelle som så mye annet. Direksjonen har til og med flyttet den, etter at Raffle's Hotel for noen år siden ble renoverert og erklært som nasjonalmonument. Jeg lurer på om forfattere overhodet kommer til Singapore lenger. For hva kan de finne å skrive om her, i verdens kanskje mest antiseptiske by?

I morgentimene myldrer menneskene om bord i skinnende forstadsstog som frakter dem mellom stasjoner i speilblank granitt. De reiser uten å knuffe og går til kontorene sine med skarp press i skjørt og

bukser, og i lunsjpausen setter de seg kanskje i en park der importerte filippinere eller malaysiere steller plenene som en manikyrist steller negler i Hollywood. De spaserer langs gater kranset av glassvegger og risikerer ikke å tråkke i hundebæsj, tyggegummi, spyttklyser, urindammer eller sigarettstumper. Personer som bryter bystatens renslighetslover straffes med høye bøter og kanskje stokkeslag, sånn som den amerikanske gutten som til president Bill Clintons protest måtte møte hos prylemesteren for å stå til rette for tagging av privat og offentlig eiendom.

Det virker like sanitært i det politiske og kulturelle liv. Opposisjonen er livløs fordi den holdes i bånd uten at noen protesterer. Enkelte kaller Singapore et demokratur siden landet betrakter disiplin som viktigere enn folkestyre, og konformitet som viktigere enn glede.

Singapore er muslimsk, buddhistisk, hinduistisk, konfusiansk og kristent, men fellesguden er av denne verden og heter penger. Kultur som ikke kan måles i fellesgudens valuta forvitrer, og som andre rike nasjoner bruker singaporianerne boliger, biler og kjøleskap som mål på lykke. De strever og strever, og statistikkene viser at de blir lykkeligere for hvert år. Når dagen er omme og de like fine i pressen myldrer hjem, er det med de samme uttrykksløse ansiktene som på morgentoget.

Hver åttende innbygger er kineser, og de ser på det kinesiske nyttår som årets høydepunkt. Men besatt av en visjon om å være knutepunktet mellom øst og vest, selve livsnerven i deres eksistens, feirer de også «kristent» nyttår. Med smoking, glitrende kjoler, champagne, hatter, serpentiner, dannet skrik og skråll

gikk de i kveld inn i 1993. De skålte for at Singapores havn på få år hadde rukket å bli den største i verden, og for at landet ble stadig viktigere som transitthall for penger i flukt mellom verdens finanssteder, og for at de tunge investeringene i Sørøst-Asias sterkt voksende økonomi syntes å kaste så mye av seg.

Mannen som skapte visjonen, het Thomas Stanford Raffles, og etter ham har hotellet sitt navn. Han grunnla Singapore i 1819, og med dette brohodet ved Malakkastredet sikret britene seg kontroll over handelsrutene på Kina.

Samtidig åpnet de døren for den kommende vestlige innflytelsen i Asia, som i dag har funnet sitt ytterste uttrykk i byer som Tokyo, Shanghai, Hong Kong – og Singapore.

Jeg forlot Raffles før klokkene ringte for det nye år. Sjølivet må ha ført meg på avveier, siden jeg ikke lenger er så fascinert av borgerskapets diskret sjarm.

Jeg gikk på en jazzcafé som heter *Saxophone*. Den ligger i et lite kvarter fra kolonitiden som byplanleggerne av en eller annen grunn lot stå igjen da de i 1970- og 80-årene rev alt gammelt for å gi plass til modernismens skinnende skyskrapere, symbolet på velstand og vekst. Lokalet var så lite at musikerne, et bluesband fra New Orleans, måtte stå på bardisken når de spilte. Bartenderne serverte drinker mellom bena deres.

Jeg bestilte øl og trampet foten. Jeg elsker blues. Men jeg klarte ikke å få plastpesten ut av tankene.

Plastpest er som hull i tennene. Dersom du ikke går til tannlegen, blir hullene større, inntil tennene faller ut.

10 000 sing-dollar, hadde Mr. Bala Tan sagt, nesten 50 000 kroner. Bala eide skrothaugen *Northern Quest* stod parkert på, og han likte å kalle seg direktør.

Hva i helvete skulle jeg gjøre? Stoffe og seile videre og ta reparasjonen senere? Singapore hører til de dyreste steder i verden og var selvfølgelig et håpløst sted for en sånn jobb.

Jeg hadde sett andre båter med plastpest. Jeg husker en på New Zealand der skroget var fullt av store, hverkende sår. Slik ville blærene på min båt også utvikle seg om jeg ikke foretok meg noe.

Plastpest oppstår ved at vann trenger gjennom gelcoaten og inn i skroget, der det inngår kjemiske reaksjoner med stoffer i glassfiberen. Prosessen må stanses om ikke båten skal gå i oppløsning, selv om det tar tid før så galt skjer. Men jo lenger du venter, jo dyrere blir det, og jo vanskeligere blir det å få en fullverdig båt igjen.

Jeg kunne fortsette til Durban, som på det tidspunkt var mitt neste store mål, men hva visste de om plastpest der? Jeg kunne ta en omvei til Australia der de er eksperter, i den grad det finnes eksperter på plastpest, og der jeg visste det var billigere.

Eller jeg kunne seile strake veien hjem til Norge gjennom Suezkanalen og Middelhavet. Årstiden var den beste for et slikt alternativ, om jeg drog straks. Men Rødehavet, eller blindtarmen som jeg kaller det, har aldri fristet meg. Og bare tanken på å legge av gårde over Det indiske Hav med et pestbefengt skip gjorde meg dårlig. Sitte der og seile og vite at noe ått på skroget?

Til rytmene fra bluesmusikken bestemte jeg meg for å gi Bala beskjed om å sette i gang.

Hvordan jeg skulle klare å skaffe pengene og siden ha nok til å seile videre, visste jeg ikke, men her gjaldt det å ta en ting om gangen. Som så ofte før lot jeg hensynet til båten gå foran alt annet.

Selv kunne jeg ikke foreta reparasjonen, av flere grunner: Jeg visste ikke hvordan jeg skulle gå fram, jeg hadde ikke nødvendig utstyr, og ikke minst, hverken Bala eller andre slipper i Singapore ville la meg få lov.

De la ikke skjul på at denne holdningen var økonomisk betinget, men for meg hadde den også en praktisk side: Det møysommelige arbeidet som forestod, krevde dyktighet, nøyaktighet og ikke minst erfaring. Av de tre egenskapene hadde jeg ingen. Jeg hadde en grunn til for å la båten bli hos Bala. Sandefjordsselskapet Jotun hører til verdens største produsenter av skipsmåling, og en dag jeg sloss som verst med beslutningen om hva jeg skulle gjøre, ringte jeg til avdelingskontoret de har i Singapore. Etter litt klabb og babb på sentralbordet fikk jeg snakke med Svein Melbye, som er teknisk sjef.

Jeg hadde to spørsmål: Visste Jotun noe om plastpest som ingen andre visste, og ville de gi meg rabatt på det jeg trengte av epoksy og maling?

- Hvor har du båten? spurte Svein.
- Den står på slippet til Bala ute i Tuas.
- Er du der nå?
- Ja.
- Jeg kommer om en time.

Svein har bodd mange år i Singapore. Han kommer fra Tromsø og liker varmen. Han er gift med en kinesisk kvinne, og de har tre døtre. Det hender han reiser hjem på besøk, men han savner ikke Norge.

Han gikk nøye over båten.

– Du er heldig, beroliget han etter å ha pirket borti noen av blærene med spissen av en kniv. – Svineriet har ikke trengt inn i skroget.

En illeluktende væske tøt ut hver gang han stakk hull, som var det en verkebyll.

Han anbefalte meg å reparere i Singapore. Han gikk god for Bala og folkene hans som han kjente fra før. Han tilbød seg å følge opp arbeidet personlig, slik at jeg kunne reise til Norge om jeg hadde behov for det.

– Vi har utviklet en ny måte å behandle plastpest på. Hemmeligheten er tjære-epoksy, sa han smilende. – Jeg garanterer ikke noe, men jeg føler meg sikker på at båten din ikke får plastpest igjen. Det gjelder å hindre at vann på ny trenger inn i skroget. Tjære er det mest vanntette som finnes. Blandet med epoksy får vi fram en sterk og ugjennomtrengelig hinne.

Svein forsikret at de hadde forsøkt systemet på andre seilbåter i Singapore, med godt resultat.

Jeg skulle altså være en slags prøveklut. Ville jeg det?

Båter som først har fått plastpest, får det gjerne igjen, og sånn sett hviler det noe tilnærmet kronisk over sykdommen. Den er som herpes, det kan ta lang tid mellom hvert utbrudd, eller det kan ta kort.

Derfor hviler det også en slags skam over båter som får plastpest. Når en båteier oppdager at båten hans er «smittet», er det som om noen skjærer stoltheten hans i biter. Jeg innrømmer at jeg synes det er vanskelig å fortelle om det.

Siden plastpest er så vanskelig å komme til livs, finnes det mange meninger om hvordan den skal

behandles. Det skrives bøker om emnet, og båtblader verden over forer ustanselig sine lesere med råd. Nå hadde Svein presentert meg for sin metode, og hadde jeg noe valg?

Jeg syntes ikke det, for hva kunne jeg ukyndige mene?

Jotun? Kunne jeg noe annet enn stole på et sånt selskap?

Jeg var også besnæret av Sveins tilbud om å følge opp det omfattende og møysommelige arbeidet som forestod. Først måtte blærer og gelcoat blåses bort med sand. Deretter skulle den nakne glassfiberen tørke før et nytt lag med epoksy-sparkel, som skulle erstatte gelcoaten, kunne bygges opp. Til slutt kom påføringen av den berømte tjære-epoksy en og bunnstoffet.

Sveins overvåkning gav trygghet mot sjusk, men like viktig var det at jeg kunne reise hjem.

Svein lovet også rabatt på Jotuns produkter, men jeg fikk aldri noen regning. Båten har vært på vannet i snart to år nå. Først etter fire-fem kan jeg etter Sveins utsagn være sikker, men så langt ser det bra ut.

Det var mens jeg var i Norge noen måneder i 1993, tanken om å seile nord til Sibir dukket opp igjen. Jeg prøvde ideen på noen venner, og ingen ristet på hodet, unntatt nyhetsredaktøren i Dagbladet, John Olav Egeland, men han har ristet på hodet siden jeg la ut fra Dronningen.

Sydpolfarer Erling Kagge lo rått som han pleier og sa bare «jöss, så spennende». Lars Marius Valstad, som seilte med meg til Alaska første gang, hevet knapt øyenbrynene.

Og Arne Skouen tok det humrende, om enn nølende, til etterretning. Etter at jeg forlot Norge, skrev han i Dagbladet om «den merkeligste seilassen noe menneske har lagt ut på i et lite lystfartøy». Som så ofte før passet han også på å formane meg mot piratene i Kinahavet.

Jeg følte meg fortsatt usikker, og en kveld ringte jeg til Carl Emil Petersen, som jeg hadde møtt i Norsk Havseiler- og Krysserklubb noen ganger. Han skrev sitt navn inn i norsk seilerhistorie med sine mange ferder med Colin Archer-skøyta *Rundø*, og da jeg snakket med ham, stod han på farten til Antarktis, 70 år gammel. Han hører til våre djerveste eventyrere, og han gir seg visst aldri.

Jeg sa jeg lurte på om jeg skulle gjøre vendereis i Singapore og seile nord til Sibir. Svaret hans var kort og fyndig: – Det synes jeg absolutt.

Så var det ingen vei tilbake.

Jeg liker å seile alene, men til en så vidløftig tur, ville jeg ha mannskap. Å finne egnede folk er ikke alltid gjort i en håndvending, og slett ikke for seilas til høye, hustrige breddegrader. Skulle jeg dessuten rekke nord til Beringstredet alt samme sommer, som var min hensikt, kunne jeg ikke somle.

Det er ikke nok å peke på de riktige personene. De må også ha lyst, tid og penger. Og ikke minst – alle om bord må kunne tåle trynet på hverandre selv under langvarige påkjenninger.

Siden det ikke ville bli tid til å teste slike egenskaper på forhånd, bestemte jeg meg for å konsentrere meg om folk jeg kjente fra før. Det snevret ytterligere inn mulighetene for en rask løsning på mannskapsproblemet.

Ideelt sett så jeg for meg et mannskap på fire fullbefarne seilere. Det gir lange frivakter og mye søvn. Selv i hardt vær burde det ikke bli for slitsomt, siden *Northern Quest* sjelden krever mer enn to på dekk.

Men jeg kunne ikke tenke så ideelt. Jeg måtte tenke ut fra hva som var praktisk mulig, særlig fordi jeg hadde to ønsker til. Jeg ville ha med en profesjonell fotograf og en som kunne russisk, og jeg kjente ingen med slike kvalifikasjoner som også hadde vært om bord i seilbåter. Det fikk med andre ord holde at to om bord, jeg og en til, kunne seile.

Så jeg så meg om etter en garvet røver, en som hadde erfaring fra langfart, og som jeg visste ville tåle en trøkk når det røyntet på.

Paul Knutsen (51) bor på Lillehammer, og jeg reiste dit. Vi har kjent hverandre siden vi leste historie sammen på Universitetet i Oslo, men venner ble vi først gjennom seiling på Oslofjorden og i Kattegat. Da jeg seilte over Atlanterhavet i 1987, var Paul med.

I Oslo ligger 34-foteren *Rubicon*, som han har sammen med sin kone Maria. De er ute sent og tidlig. Ikke minst er de å se på fjorden midtvinters.

Paul tente i peisen og disket opp med kjøttgryte og rødvin. Utenfor vinduene hersket barskt januarmørke. Jeg lot praten gå om mangt, ikke minst om seiling, før jeg la fram mitt ærend. Han svarte ja med det samme.

Jeg sa at jeg ikke hadde spurt noen andre, men at jeg lette etter en fotograf og en som kunne russisk. I verste fall ble det bare oss to. I beste fall ble vi fire, hvorav to ikke kunne så mye om seiling. For Paul spilte det ikke noen rolle hva det ble. Han var klar – ut fra en forutsetning om at jeg ikke mønstret på folk

uten nødvendig lyst og vilje. Men han så behovet for en fotograf og en russisktalende, ikke minst det siste, kanskje.

Paul begynte å snakke om min forrige tur til Beringhavet, da jeg seilte til Alaska første gang. Han hentet et atlas, og stilte spørsmål om vær og vind.

– Det var nokså jævlig, svarte jeg mens jeg lot fing-
eren vandre fra Japan og nordover. – Det blåser mye,
og losbøkene sier det er mer tåke langs Kurilene,
Kamtsjatka-halvøya, Aleutene og i Beringhavet enn i
noen andre havområder i verden. Tåken dannes når
det varme vannet fra Stillehavet møter det kalde van-
net i nord.

Paul ville vite hva det betydde at det blåste mye.
Jeg svarte at storm forekommer ofte. På nordsiden
av Aleutene kan det blåse orkan, også om somme-
ren. Jeg opplevde selv drøyt 30 sekundmeter da jeg
med et mannskap på tre seilte langs øykjeden i august
1989. Flere ganger slet vi med 20 sekundmeter, som
er liten storm.

Jeg sa også at vi måtte regne med mye kryss og
regnvær. Fremherskende vindretning i sommer-
måneden er riktignok sydvest, men de ustanselige
lavtrykkene gjør at det også blåser mye fra nordlig
kant. Vi ville dessuten få strømmen imot langs den
russiske kysten.

– Hvor vil du jeg skal komme om bord?

– I Japan, rundt 20. mai. Paul la en kubbe til på
peisen.

– Skål, sa han. For Sibir. Vi skålte.

Med Paul på laget var turen sånn sett i boks. Jeg
hadde hatt flaks.

Egentlig kjente jeg bare én fotograf jeg hadde lyst til å spørre. Han var alltid sulten på nye utfordringer, og sa han ja, visste jeg han ville holde ut, nærmest uansett strabaser.

Han heter Tor Lindseth (36), og er en ekte landkrabbe fra Kongsberg. Han hadde så vidt seilt med *Northern Quest* en gang jeg var på Samoa-øyene i Sydhavet. Sjøen gikk høy, og han spydde som en gris.

Tor hadde stått på brygga og spurt om han kunne få bli med å lage en reportasje for et ukeblad. Sjøsyken begynte nesten før vi var utenfor revet, men det stanset ham ikke. Han for rundt på dekk med kameraene sine og kravlet til og med opp i masten for å få et oversiktsbilde, som han kalte det. Tidligere hadde han ikke annen erfaring med båt enn noen turer med pram på Numedalslågen.

Tor har et atelier i Oslo, og jeg oppsøkte ham der. Jeg fortalte hva jeg hadde i tankene. Jeg husker han mumlet et «dæven døtte» før han sa ja.

Jeg snakket en stund om det dårlige været vi ville møte. Han nikket.

Jeg spurte om sjøsyken. Han visste ikke riktig hva han skulle svare, annet enn «ækket det sånt som pleier å gå over?»

– Jo, svarte jeg. – Men det kan ta tid, og sikkert er det ikke.

Jeg tenkte på hvordan jeg selv hadde slitt med sjøsyke, hvor utmattet og likeglad jeg hadde vært, hvordan jeg hadde forbannet sjøen og bølgene og dem som hadde tatt meg med ut, og hvordan jeg hadde sverget på aldri å seile igjen. Men det var lenge siden nå.

Jeg så på Tor. Det var en sjanse å ta. Men jeg trengte ham. Dessuten er han en usedvanlig likandes

kar som jeg visste ville være god for atmosfæren om bord.

Ikke lenge etter laget lokalavisen på Kongsberg en helside på ham om den forestående turen. – En sånn mulighet får jeg bare en gang i livet, hadde han sagt til journalisten. Med den motivasjonen tvilte jeg ikke lenger. Tor skulle også gå om bord i Japan, og han skulle fly dit sammen med Paul.

Vi var tre. Jeg hadde hatt flaks igjen.

Jeg hadde aldri møtt Dimitrij Kapysjin (30), bare hatt kontakt med ham på telefon fra Moskva. Han var korrespondent for Dagbladet og snakket til min forundring flytende norsk.

Jeg ringte Dimitrij etter å ha frittet ut tidligere kolleger i avisen om ham. Alle snakket pent om Dima. De som hadde vært på oppdrag med ham i Russland, fremhevet hans evne til å fikse ting når noe gikk galt.

Flere hadde rådet meg til å ta med en russer, og ikke bare en nordmann som snakket russisk, ut fra erfaringer om at det meste før eller siden går galt i Russland.

En av dem som ivret mest i den retning var Sidsel Wold, journalist i NRK. Hun snakker selv russisk og har besøkt landet mange ganger. Jeg overveide en stund å spørre om ikke hun ville være med. Hun hadde nok lyst, men ville heller være med på tilbringerseilasen til Japan. Hun skulle mønstre på i Manila.

Dima var til min overraskelse interessert fra første stund, om han klarte å passe det inn i tid. En av grunnene var at han gjerne ville til Alaska, men han hadde heller ikke vært i det orientalske Russland før.

Han lot seg ikke skremme når jeg beskrev de påkjenninger vi måtte regne med å møte. Han hadde vært på tokt med forskningsfartøyer langs Sibirs «iskyst» og nord til Novaja Semlja. Han hadde opplevd mye dårlig vær uten å bli sjøsyk.

Seilt hadde han aldri gjort, men han var ung, og mente det var på tide. Det eneste han ville forsikre seg om var at jeg hadde varme klær og redningsutstyr til alle om bord.

Til slutt ringte han og sa at han kunne bli med i to måneder.

– Da er jeg ikke sikker på at du kommer til Alaska, sa jeg.

– Det gjør ikke noe, svarte han.

Dima skulle møte oss i Nakhodka omkring 1. juni. Jeg tilbød ham penger til flybilletten som han bryskt avslø.

Jeg ble borte i et helt år. Først i februar 1994 reiste jeg tilbake til Singapore. I mellomtiden hadde jeg fartet vidt omkring som journalist og forfatter for å tjene penger til Balas regning. Jeg kom til det kinesiske nyttår. Slippen var stengt. Bala hadde gitt arbeiderne sine fem dagers fri, deres eneste årlige ferie.

Jeg krøp under gjerdet og klatret om bord i *Northern Quest*. Båten var et sørgelig, møkkete syn. Presenningen hadde ikke klart å holde skitten ute. Men – skroget hadde tørket godt, en forutsetning for en vellykket plastpestoperasjon.

Dagen etter holdt Bala fest for sine forbindelser og ansatte. Han inviterte meg med, og på veien til restauranten som lå like i nærheten, sa han at vi kunne sjøsette båten om fjorten dager.

Han hadde ventet på at jeg skulle komme før han smørte tjæreepoksyen på.

En hær av oppvartere serverte overdådig mat: Krabber, languster, reker, blekksprut, alle sorter fisk og grønnsaker, kylling, gris og oksekjøtt, noe i karri, annet i sursøtt, supper og risretter, frukter og desserter.

Gjestene slafser i seg maten som kinesere gjør når de spiser, og mellom slafsene gestikulerer og raper de, før de går løs på en ny runde som de dytter i seg med spisepinnene, og når de har slafset videre, slurper de i seg varm te, eller friskt øl, eller som nå, under det kinesiske nyttåret, deres største høytidsstund, dyr fransk konjakk, spandert av Bala og hans forretningsforbindelser som bruker konjakken som statussymbol, og som tilsynelatende ubemerket vifter med flaskene så de andre bordene i restauranten skal se hva som foregår ved Balas bord, og derved forstå at Balas slipp og hans venner i forretningslivet har gjort det godt i det forløpne år. De ansatte, arbeiderne som sliter på Balas møkkete og bråkete slipp året rundt, og som får lønn hver onsdag, mer enn Bala strengt tatt har råd til, som han sier, de ansatte som i slitet under solen har gledet seg til denne festen i mange måneder, og som i dag, til høytiden, har tatt på seg hvite skjorter; de heller den fine, dyre franske konjakken i høye glass og rører den ut i vann og isbiter og drikker den som pjoletter. Jeg strekker pinnene mine etter en krabbeklo på et fat ute på bordet og ler fordi jeg ikke kan holde tankene vekk fra de kinesiske arbeiderne som drikker pjoletter, og det med dyr fransk konjakk. Krabbekloen balanserer flott, men så glipper pinnene mellom fingrene mine, og den faller ned i en bolle med soyasaus så spruten står. Jeg ser meg

forlegent omkring, men de feststemte smiler og sier prøv igjen, og mens jeg prøver, skjenkes det nye runder med pjoltere, og endelig klarer jeg å få krabbekloen opp på tallerkenen.

Det var disse mennene som hadde reparert båten min, som hadde krøpet rundt den med sandblåseren, pussemaskinene, sparklene og sprøytemalingsutstyret, som hadde fylt lungene sine med dritt og løpt mellom Balas kommandorop, og som nå satt og spiste maten hans og drakk konjakken hans.

De var senete og magre. Noen av dem hadde ikke annet enn et skur å bo i, bak slippen et sted, eller i buskaset borte ved den skitne elven der moskitoene klekket. Avsondret, så ingen så dem, skampletter som de var på singaporianernes lytefrie bilde av seg selv. Det var ekkelt å vite at når jeg noen dager senere skulle betale Bala, ville han beholde det meste av pengene selv.

Travle dager fulgte. Svein kom og inspiserte båten for siste gang og var fornøyd. Siden jeg skulle seile så langt, som han sa, hadde han forsynt undervannsskroget med et litt tykkere lag med tjærepoksy enn han pleide (400 mikromillimeter i stedet for 300). Han hadde også vært rundhåndet med bunnstoff.

Så en dag gikk *Northern Quest* på vannet igjen. Jeg følte en usigelig glede. Men ingen glede uten skår, for nok en gang under min lange seilas voldte motoren meg problemer. Den gikk varm.

Bala sendte en mekaniker om bord som kom og gikk, skrudde og skrudde. Til slutt smilte han gjennom sitt svette, oljeinnsmurte ansikt: Oljekjøleren hadde gått til helvete. De innvendige rørene av kopper hadde

korrodert i filler. En ny måtte budsendes fra Norge, til den nette pris av nesten fem tusen kroner.

Men omsider var alt klart, og jeg tok båten rundt halve byen til Changi Sailing Club som ligger i Singapores nordøstre hjørne, ikke langt fra den internasjonale flyplassen som i mange år på rad ble utnevnt til verdens beste. Jeg slapp ankeret, og jollet i land for å plukke opp Odd Fosseidbråten, den norske ambassadøren. Mer enn en gang hadde han kommet ut på slippet for å oppmuntre meg eller spørre om det var noe han kunne hjelpe meg med. Det hadde ikke noe med embeds medfør å gjøre, men med at Odd er båtgal. Før jeg satte seil, ønsket han å se *Northern Quest* i sitt rette element.

Under en lunsj hadde jeg spurt om han kunne tenke seg å vaske noe ulltøy for meg. Det luktet muggent etter lang tid om bord, og som nordmann visste han sikkert hvordan ull skulle behandles. Selv hadde jeg ikke adgang til noen vaskemaskin der jeg var, og å vaske annet enn T-skjorter i grisebingen til Bala tenkte jeg ikke på.

Odd kom tilbake noen dager senere. Bala og mennene hans hadde gått hjem, og porten til slippet var lukket. Eneste måte å komme inn på, var å krabbe under.

Odd parkerte den elegante Mercedesen sin utenfor, tok tak i seilsekken med ulltøyet, og kravlet under porten. Det var regnvær, og han ble nokså møkkete.

– Du kunne jo ha ropt, sa jeg.

– Jo, jeg kunne vel det, svarte han.

Jeg lo. Når hadde jeg sett en ambassadør kripe gjennom søla før?

Han smilte også, men så med ett litt brydd ut. Han

hadde levert vasken til hushjelpen, og han var redd det ikke hadde gått så bra.

Jeg tok ut klærne. Det meste var i orden. Men en stor ullgenser hadde krympet så jeg aldri kunne bruke den mer.

– Jeg forsøkte å si noe om kaldt vann, men du vet, hun er ikke vant til ullvask, sa Odd.

Vi snakket lenge om livet til sjøs den kvelden *Northern Quest* lå ankret ved Changi Sailing Club. Odd ville så gjerne vært med å seile båten rundt fra slippen, men han hadde en hektisk dag og måtte melde avbud.

– Jeg misunner deg, sa han plutselig.

– Du kan jo gjøre det samme selv.

– Jeg vet det. Men ikke riktig ennå. Det er tusen ting...

– Det er alltid tusen ting, avbrøt jeg. – Du må bestemme deg, gjør det nå, i kveld. Siden går det av seg selv.

Odd så på meg en stund før han svarte:

– Jeg har bestemt meg, for lenge siden. Jeg skal bare stå løpet ut her i Singapore først.

Det begynte å bli sent, og vi tok jolla tilbake til land. Jeg fulgte ham til bilen og følte at jeg også fulgte ham til hans mange plikter dagen etter.

Han satte seg bak rattet og rakte en hånd ut av det åpne vinduet.

– Sibir? Det er sannelig ikke småtterier du legger ut på. Men får du problemer, så ta kontakt. Jeg er god venn av den norske ambassadøren i Moskva.

Odd tutet da han kom ut på hovedveien, og jeg vinket tilbake. Jeg ble stående et øyeblikk mellom de

høye trærne i parken rundt klubbhuset. En stille bris fomlet i bladverket.

Morgenen etter, den 27. februar, tok jeg ankeret på utgående tidevann. Tidlig på ettermiddagen passerte jeg Horsburgh fyr, som markerer det østlige innløpet til Singapore. Det blåste laber til frisk bris fra nordøst, og med seilene halt for bidevind, stod jeg nok en gang uti Sør-Kinahavet som jeg så ofte hadde sagt jeg ikke ville krysse mer.

Vinden og sjøspruten gjorde godt, men skal jeg være ærlig, kjente jeg meg ille til mote.

Hadde jeg likevel tatt meg vann over hodet?

Beringstredet lå drøyt seks tusen femhundre nautiske mil unna langs den kurslinjen jeg ville følge. Det tilsvarer tolv tusen kilometer, eller to tusen femhundre kilometer lenger enn en tur med den transsibiriske jernbane.

Jeg hadde lagt ut på en strevsom reise, som ville bli verre jo lenger nord jeg kom. Mens natten falt på, tenkte jeg mer og mer på at jeg kanskje ville vært i Atlanterhavet nå, om det ikke hadde vært for den jævlige plastpesten.

Jeg tenkte på den uendelige omskiftelighet i en seilers tilværelse.

